

На данашњи дан 1892. године у Београду су српски писци и научници основали Српску књижевну задругу, чији је први председник био Стојан Новаковић, а потпредседник Јован Јовановић Змај, који је израдио и њен амблем. Прва објављена книга била је "Живот и прикљученија" Доситеја Обрадовића. Задруга је основана у згради Српске краљевске академије, тада Бранкова 15.

Данас је субота, 29. април 2023.

1429 - Француска национална јунакиња Јованка Орлеанка пробила се у Стогодишњем рату у опседнути Орлеан на челу одреда од 800 људи. Неколико дана доцније натерала је у бекство енглеске освајаче, који су седам месеци опседали град.

1628 - Шведска и Данска склопиле су у Страслунду савез против чешког генерала у служби Хабзбурга, грофа Албрехта фон Валенштајна, који је у Тридесетогодишњем рату предводио римокатоличку војску против протестантских снага, чиме је и Шведска ушла у тај верски рат.

1769 - Рођен је енглески војсковођа и државник Артур Велзли, први војвода од Велингтона, који је поразио француског цара Наполеона I 1815. код Ватерлоа. Као вођа торијевске деснице био је премијер од 1828. до 1830.

1818 - Рођен је руски цар Александар II Николајевич Романов, који је 1861. шест година по ступању на престо, ослободио сељаке феудалних обавеза. Током владавине до 1881, кад су га убили чланови тајног марксистичког терористичког удружења "Народна воља" спровео је реформе с циљем ширења капиталистичке привреде у Русији, реорганизовао судство, управу и војску и освојио Киргизију, Туркменију, Узбекистан и делове Кавказа.

1837 - Рођен је француски генерал Жорж Ернест Буланже, министар војске од 1886/1887, вођа утицајног политичког покрета који умало није срушио Трећу републику. Створио је реакционарни и антипарламентарни покрет буланжиста, окупивши непријатеље Републике. Пошто су га републиканци оптужили за покушај преврата, побегао је у Белгију, где је 1891. извршио самоубиство.

1854 - Рођен је француски математичар, физичар и филозоф Жил Анри Поенкаре, који је пре Алберта Ајнштајна засновао специјалну теорију релативитета. Објавио је више од 500 математичких радова, изучавао је аналитичку и небеску механику, хидродинамику, астрономију, геодезију, теоријску и математичку физику. Створио је теорију аутоморфних функција, један је од оснивача топологије, развио је електромагнетску теорију светлости, електрицитета и оптике Џејмса Максвела, математичке методе у небеској механици и астрономији, дао критичку анализу космогонијских хипотеза. У филозофији се бавио теоријом науке, теоријом сазнања и општом методологијом. Објавио је 32 књиге. Дела: "Наука и хипотеза", "Вредност науке", "Наука и метода", "Нове методе небеске механике".

1899 - Рођен је амерички пијаниста, композитор и шеф оркестра Едвард Кенеди "Ћук" Елингтон, један од најзначајнијих џез музичара. Оркестар који је основао 1926. био је нека врста узора потоњим џез оркестрима. Написао је око 2.000 композиција.

1901 - Рођен је јапански цар Хирохито, који је владао од 1921. кад је као регент замењивао болесног оца. Крунисан је 1926. и био на престолу до смрти 1989. После пораза Јапана у Другом светском рату, одрекао се 1946. традиционалне поставке према којој је цар у Јапану "божанство". Власт му је и формално ограничена уставом из 1947.

1907 - Рођен је амерички филмски режисер аустријског порекла Фред Цинеман, аутор филмова реалистичког и ангажованог приступа, који се бавио социјалним проблемима и моралним дилемама. Филмови: "Очи у ноћи", "Седми крст", "Људи", "Тереза", "Тачно у подне", "Сват", "Одавде до вечности" (Оскар), "Оклахома!", "Шешир пун кише", "Старац и море", "Прича о калуђерици", "Човек за сва времена" (Оскар), "Операција шакал".

1925 - Рођен је Ивао Такамото, креатор симпатичне доге Скубиду као и ликова породице Кременко. Такамото је аутор или коаутор цртаних филмова "Пепељуга", "Петар Пан", "Луња и Маза", "101 далматинац" и "Породица Кременко". Име Скубиду инспирисано је импровизацијом којом је Френк Синатра завршавао своју чувену песму "Странгерс ин тхе Нигхт". За педесет година продуцентског рада Такамото је створио 260 филмова.

1936 - Рођен је индијски диригент и виолиниста Зубин Мета, један од највећих диригената 20. века, који је каријеру професионалног диригента започео наступима у Југославији и Белгији.

1945 - Америчке трупе су у Другом светском рату ослободиле најстарији немачки концентрациони логор Дахау, који су нацисти основали 1933. У њему је убијено око 70.000 људи, укључујући 6.000 Срба (и других Југословена).

1945 - У Другом светском рату капитулирале су немачке снаге у северној Италији, Аустрији, Штајерској и Корушкој.

1951 - Умро је аустријски филозоф Лудвиг Витгенштајн, заслужан што је проблематика језика, значења и смисла исказа добила посебно место у филозофији. Дела: "Tractatus logico-philosophicus", "Филозофска истраживања", "Плава и смеђа књига", "Напомене о основама математике", "Филозофске напомене".

1965 - Влада Аустралије одлучила је да пошаље трупе у Вијетнам ради помоћи снагама јужновијетнамског режима и америчкој војсци у борби против армије Северног Вијетнама и Вијетконга, ослободилачког покрета Јужног Вијетнама.

1975 - Американци су у хаосу напустили Сајгон, неславно окончавају две деценије интервенције САД у Вијетнаму, чиме је практично завршен Вијетнамски рат током којег је погинуло више од 58.000 америчких војника.

1980 - Умро је енглески филмски режисер Алфред Хичкок, који се прославио филмовима криминалистичког жанра и страве. Био је мајстор филмске монтаже, напетости и амбијента. Филмови: "Човек који је сувише знао", "Ребека", "Птице", "Психо", "39 степеница", "Тајни агент", "Озлоглашена", "Случај Парадин", "Конопац", "Прозор у дворишту", "Позови М ради убиства", "Невоље са Харијем", "Марни", "Топаз", "Породична завера", "Френезија", "Вртоглавица", "Север-северозапад".

1991 - У земљотресу у Грузији погинуло је више од 140 људи.

1995 - У Шри Ланки су тамилски побуњеници оборили војни авион, усмртивши 52 особе у њему.

1999 - С неколико пројектила испаљених из авиона НАТО срушен је телекомуникациони торањ на Авали. Тај објекат, виши од 200 метара, изграђен 1965. био је један од препознатљивих симбола Београда.

2000 - Умро је бивши вијетнамски премијер Фам Ван Донг, који је до 1987. више од три деценије био председник владе, прво Северног Вијетнама, до уједињења земље 1976. Сматран је врсним интелектуалцем и био је веома близак вијетнамском лидеру Хо Ши Мину.

2007 - Умро је Ивица Рачан, дугогодишњи комунистички функционер, бивши председник владе Хрватске и кључни сарадник Туђмановог ХДЗ-а током разбијања Југославије и изгона Срба из Хрватске.

2007 - Умро је неурохирург Милош Јанићијевић, директор института за неурохирургију

Клиничког центра Србије. Јанићијевић је био професор Медицинског факултета Универзитета у Београду, члан Научног друштва Србије, Медицинске академије Српског лекарског друштва и делегат удружења неурохирурга у Европској федерацији. Добитник је награде града Београда (октобарске) за област медицине. Био је и посланик у скупштини СРЈ.

2008 - Европска унија и Србија потписале су, у Луксембургу, Споразум о стабилизацији и придруживању. Савет министара ЕУ донео је, паралелно, одлуку да Споразум са Србијом одмах по потписивању аутоматски буде стављен ван снаге "до испуњења пуне сарадње с Хашким трибуналом".

2008 - Умро је швајцарски хемичар Алберт Хофман, творац халуциногене дроге ЛСД. Супстанца коју је Хофман случајно открио 1943. нашла је примену у психијатрији и неурологији, и произвођена је до 1971. у виду таблета и ампула, у медицинске сврхе. Почетком шездесетих, ЛСД је постао омиљена дрога хипи покрета, па је због честих злоупотреба забрањен.

2011 - Преминуо је Боривоје Карапанџић, публициста, литерата, историограф. Карапанџић је, уз Лазу Костића, био вероватно најплодније перо српске емиграције. Као политички емигрант напустио је Србију 1944. и од 1950. живео је у Кливленду, САД. Осим писања, био је активан и у црквеном животу српске емиграције, и као повереник манастира Хиландар, манастира Раваница и других. Објавио је више од 30 књига, и редовно је објављивао у низу српских емигрантских листова, попут "Американског Србобрана", "Гласа канадских Срба", "Искре". Носилац је признања за животно дело града Кливленда, био је почасни члан Удружења књижевника Србије, носилац ордена Светог владике Николаја.

2017 - Британски боксер Ентони Џошуа постао је првак света у супертешкој категорији, пошто је у 11. рунди нокаутирао Украјинца Владимира Кличка. Џошуа је пред 90.000 гледалаца на лондонском Вемблију освојио IBF трофеј, као IBO и WBA титуле. Била је то 19 победа Џошуе у каријери остварена нокаутом.

(РТВ)